

AP1: Elevaktiviteter

AP2: Lærerkurs

AP3: Utvikle undervisningsmateriale og

AP4: Kommunikasjon, evaluering og dokumentasjon

Hvilke grenseoverskridende utfordringer skal prosjektet løse?

Europa står overfor en utfordring i form av økende polarisering, ekstremisme og et svekket tillit til demokratiet. Ungdom i Sverige og Norge er ikke unntatt fra dette, og mange mangler verktøy for å forstå og håndtere disse utfordringene. I grenseregionene Jämtland og Trøndelag finnes det et behov for å styrke ungdoms kunnskap om og forankring i demokratiske verdier, samtidig som vi bygger bro mellom våre land og kulturer.

Vi ser at ungdom i våre regioner deler mange av de samme utfordringene – utenforskap, hatretorikk på nett, mangel på fremtidsstro – og at disse best kan møtes gjennom samarbeid. Vi mangler i dag en grenseoverskridende struktur og metodikk for å gi ungdom praktiske erfaringer med demokrati, toleranse og menneskerettigheter.

Hvilken målgruppe skal prosjektet nå?

Den primære målgruppen er **ungdom i alderen 13–16 år** i skoler i Jämtland og Trøndelag. Disse står i en alder der identitet formes, og hvor utenforskap eller radikaliseringsrisiko kan få grobunn dersom ikke demokratisk kompetanse styrkes.

En sekundær målgruppe er **lærere og skolepersonell**, som trenger konkrete verktøy, metodikk og kompetanseheving for å kunne møte dagens utfordringer i klasserommet.

Tredje målgruppe er **lokalsamfunn og sivilsamfunnsorganisasjoner**, som får nytte av en styrket demokratisk kultur og økt samarbeid over landegrensen.

Hvilke utfordringer og behov ligger bak prosjektet?

Ungdom i dag møter en virkelighet preget av raske samfunnsendringer, digitalisering og økt eksponering for desinformasjon, hatprat og konspirasjonsteorier. Dette bidrar til polarisering og svekket tillit til demokratiske institusjoner.

I både Sverige og Norge ser vi tendenser til utenforskap, økende forskjeller og at ungdom i mindre lokalsamfunn kan oppleve begrensede muligheter til deltakelse. Når ungdom mister troen på at deres stemme har betydning, svekkes også demokratiets bærekraft.

Det finnes gode initiativ i begge land – som Toleranseprosjektet i Sverige, Falstadsenterets skoleprogrammer i Norge og Forum för levande historias pedagogiske arbeid – men disse er i liten grad koblet sammen over landegrensen. Dermed går vi glipp av muligheten til å bygge en sterk felles plattform for læring, erfaringsutveksling og langsiktig samarbeid.

Det er behov for:

- å utvikle **en felles grenseoverskridende modell** for verdibasert læring i skolen, med utgangspunkt i våre historiske erfaringer og dagens demokratiske utfordringer.
- å styrke **ungdoms motstandskraft** mot antidemokratiske strømninger og øke deres evne til kritisk tenkning, empati og samarbeid.
- å gi **lærere og skoleledere** nye metoder og verktøy som kan integreres i ordinær undervisning.
- å etablere **langsiktige samarbeidsstrukturer** mellom aktører i Jämtland og Trøndelag, som kan videreføres etter prosjektperioden.

Prosjektets målsetting

Prosjektets overordnede mål er å styrke unges demokratiske kompetanse og motstandskraft mot polarisering, ekstremisme og utenforskap i grenseområdet Jämtland–Trøndelag.

Gjennom grenseoverskridende samarbeid mellom skoler, historiske læringsarenaer og sivilsamfunn skal vi utvikle, teste og implementere en felles pedagogisk modell for verdibasert læring.

Denne modellen skal være forankret i våre felles historiske erfaringer fra 1900-tallets brudd på demokrati og menneskerettigheter, og samtidig gi ungdom redskaper til å møte dagens og morgendagens utfordringer.

Forventede resultater

- **For ungdom:**
 - Økt kunnskap om demokrati, toleranse og menneskerettigheter.
 - Styrket evne til kritisk tenkning og å håndtere hatprat, desinformasjon og polarisering.
 - Økt følelse av tilhørighet og deltagelse i samfunnet.
- **For lærere og skolepersonell:**

- Tilgang til en ny grenseoverskridende pedagogisk modell som kan integreres i undervisningen.
 - Kompetanseheving innen menneskerettighetsundervisning og arbeid med kontroversielle tema.
 - Styrket profesjonelt nettverk på tvers av landegrensen.
- **For skoler og lokalsamfunn:**
 - En langsiktig samarbeidsstruktur mellom svenske og norske skoler.
 - Bidrag til sosial bærekraft i regionen gjennom forebygging av utenforskap og styrking av demokratiet.
 - Økt samarbeid mellom skole, kulturinstitusjoner og sivilsamfunn.

Arbeidsmetoder og aktiviteter

Prosjektet bygger på en kombinasjon av **historisk læring, erfaringsbasert pedagogikk og grenseoverskridende samarbeid**. Arbeidsmetodene henter inspirasjon fra eksisterende praksiser i begge land, men utvikles videre i en felles modell.

Hovedaktiviteter i prosjektet:

1. Kartlegging og utvikling

- Samle og analysere eksisterende metoder (Toleranseprosjektet, Falstadsenterets undervisning, Forum för levande historias pedagogiske ressurser m.m.).
- Utvikle en felles pedagogisk modell tilpasset ungdom i grenseregionen.

2. Kompetanseheving for lærere og skolepersonell

- Gjennomføre workshops, seminarer og felles læringsarenaer.
- Bygge en grenseoverskridende læringsplattform der lærere kan utveksle erfaringer og få tilgang til verktøy og metoder.

3. Pilotprosjekt med ungdom

- Utvalgte skoler i Jämtland og Trøndelag tester den nye modellen i praksis.
- Gjennomføring av klassevise prosjekter, studiebesøk og felles elevaktiviteter på tvers av landegrensen.
- Bruk av historiske steder (Falstadsenteret, Forum för levande historia m.fl.) som læringsarenaer.

4. Grenseoverskridende elevmøter og utveksling

- Felles samlinger for ungdom fra Sverige og Norge.
- Temabaserte verksteder der ungdom arbeider sammen om aktuelle spørsmål knyttet til demokrati, toleranse og inkludering.

5. Formidling og spredning

- Utarbeidelse av undervisningsmateriell og digitale ressurser.
- Avsluttende konferanse i grenseregionen der resultater presenteres for skoler, kommuner, sivilsamfunn og beslutningstakere.
- Publisering av en håndbok/metodikk for verdibasert læring.

6. Forankring og videreføring

- Integrering av modellen i kommunenes skoleutviklingsarbeid.
- Etablering av en varig samarbeidsstruktur mellom partnere i Jämtland og Trøndelag.

Organisering og partnerskap

Prosjektet organiseres som et likeverdig samarbeid mellom svenske og norske aktører.

Östersunds kommun er prosjekteier og har ansvar for koordinering, økonomistyring og rapportering.

Rollefordeling:

- **Östersunds kommun (prosjekteier):**
 - Overordnet prosjektledelse og administrasjon.
 - Koordinere arbeidet i svenske skoler og kontakt med regionale aktører i Jämtland.
 - Ansvar for forankring i kommunen som skoleeier.
- **Falstadsenteret (norsk hovedpartner):**
 - Bidrar med faglig kompetanse innen menneskerettigheter, demokrati og historisk læring.
 - Tilrettelegger for skolebesøk, workshops og læringsopplegg på Falstad som historisk læringsarena.
 - Leder arbeidet med utvikling av pedagogisk metodikk i samarbeid med Forum för levande historia.
- **Forum för levande historia:**

- Bidrar med metodikk for undervisning om demokrati, intoleranse og menneskerettigheter.
- Tilbyr læringsressurser og lærerkurs.
- Deltar i utviklingen av den felles pedagogiske modellen.
- **Svensk-norska samarbetsfonden:**
 - Støtter formidling, nettverk og spredning av prosjektets resultater.
 - Bidrar til å styrke det institusjonelle samarbeidet mellom Norge og Sverige.

Arbeidsform:

- Prosjektet ledes av en styringsgruppe med representanter fra alle hovedpartnere.
- En prosjektleder (ansatt hos Östersunds kommun) koordinerer det daglige arbeidet.
- Faglige arbeidsgrupper etableres for metodikkutvikling, lærerkurs og ungdomsaktiviteter.
- Regelmessige prosjektmøter (fysisk og digitalt) sikrer kontinuitet, felles eierskap og gjensidig læring.

Bærekraftig partnerskap:

Gjennom å kombinere skolens praksisfelt (kommunene), historiske læringsarenaer (Falstadsenteret, Forum för levande historia) og kultur-/samarbeidsaktører (Svensk-norska samarbetsfonden), etableres et helhetlig partnerskap med både lokal, regional og nasjonal forankring.

Formidling, forankring og bærekraft

Formidling:

Prosjektet skal ha en tydelig kommunikasjonsstrategi for å spre resultater og erfaringer. Dette innebærer:

- Utarbeidelse av en digital plattform med undervisningsmateriell, metoder og erfaringer tilgjengelig for skoler i begge land.
- Aktiv bruk av sosiale medier og lokale medier for å formidle prosjektets aktiviteter og resultater.
- En årlig statusrapport som gjøres tilgjengelig for samarbeidspartnere, skoler og beslutningstakere.
- Avsluttende konferanse der prosjektets resultater presenteres og diskuteres på regionalt og nasjonalt nivå.

Forankring:

Prosjektet bygger på eksisterende samarbeid mellom kommuner, skoler og institusjoner i Jämtland og Trøndelag. Det er et sterkt eierskap hos partnere i begge land, og arbeidet er tett koblet til pågående initiativer innen skoleutvikling, demokratarbeid og kulturarv.

Forankringen sikres gjennom:

- Integrering i kommunenes skoleutviklingsstrategier.
- Involvering av lærere og skoleledere i hele prosjektperioden.
- Samarbeid med regionale utdanningsmyndigheter.

Bærekraft:

Etter prosjektets slutt skal den utviklede modellen være implementert i utvalgte skoler, og kunne tas videre til nye skoler i regionen.

- Kompetanseheving for lærere sikrer at metodikken lever videre uavhengig av prosjektmidler.
- Den etablerte samarbeidsstrukturen mellom svenske og norske aktører vil fungere som en plattform for videre prosjekter og samarbeid.
- Prosjektets digitale ressurser og håndbok vil være fritt tilgjengelige og oppdaterbare etter prosjektets slutt.

Tidsplan og milepæler

Prosjektet foreslås gjennomført over **tre år**.

År 1 – Oppstart og utvikling

- Etablering av styringsgruppe og prosjektorganisasjon.
- Kartlegging av eksisterende metoder og erfaringer i Sverige og Norge.
- Utvikling av en felles pedagogisk modell.
- Første runde med lærerkurs og workshops.

År 2 – Pilotering og utprøving

- Implementering av modellen i utvalgte skoler i Jämtland og Trøndelag.
- Gjennomføring av elevaktiviteter og grenseoverskridende ungdomsmøter.
- Evaluering av erfaringer fra første pilotrunde.
- Justering og videreutvikling av metodikken.

År 3 – Konsolidering og spredning

- Andre runde med lærerkurs, nå med bredere rekruttering av skoler.

- Produksjon av digitale ressurser og håndbok for verdibasert læring.
- Avsluttende elevaktiviteter og felles konferanse.
- Sluttrapportering og forankring i kommunenes skoleutviklingsstrategier.

Milepæler:

1. Oppstartsmøte og etablering av styringsgruppe (måned 1).
2. Ferdigstilt kartlegging og første modellutkast (måned 6).
3. Første lærerkurs gjennomført (måned 9).
4. Pilotprosjekt igangsatt i skolene (måned 12).
5. Første evaluering og revidert modell (måned 18).
6. Grenseoverskridende elevsamling (måned 20).
7. Ferdigstilt håndbok og digitale ressurser (måned 30).
8. Avsluttende konferanse og sluttrapport (måned 36)

Hvordan vil prosjektets resultater leve videre etter prosjektets slutt?

Etter prosjektets slutt vil det verdibaserte og inkluderende arbeidssettet implementeres i den ordinære virksomheten ved deltakende skoler i både Sverige og Norge. Prosjektet har fra starten hatt et tydelig fokus på forankring på politisk, kommunalt og skoleledelsesnivå, noe som sikrer langsiktig bruk av metoden. De pedagogiske verktøyene og arbeidsmetodene som utvikles dokumenteres i en metodeveiledning som kan brukes i framtidig undervisning, verdigrunnarbeid og elevhelsearbeid.

For å sikre videre bruk vil samarbeidet mellom skoler og kommuner formaliseres gjennom samarbeidsavtaler eller andre typer avtaler. Et nettverk mellom de deltakende skolene og kommunene opprettes med mål om å videreutvikle og spre arbeidsmetodene til flere skoler i regionen. Kontinuerlig erfaringsdeling, felles videreutdanning og fremtidige aktiviteter vil sikre at prosjektets metoder lever videre også etter prosjektperiodens slutt.

Prosjektet styrker langsiktig arbeid med demokrati, toleranse, likestilling og deltakelse, i tråd med programmets mål om sosial bærekraft og utvikling av inkluderende samfunn. Ved at ungdom får økt forståelse for sin egen og andres historie, og trener på å reflektere over egne verdier, skapes et sterkere grunnlag for aktivt medborgerskap og sosial samhörighet.

De grenseoverskridende effektene vises i de langsiktige relasjonene og strukturene som bygges mellom svenske og norske skoler, der felles metoder og erfaringer om unges deltakelse, toleranse og læring fortsetter å utvikles. Dette bidrar til et sammenhengende programområde hvor ungdom på tvers av landegrenser deler demokratiske verdier og føler tilhörighet til et større samfunn.

Hvordan vil prosjektet arbeide med bærekraft i prosjektaktiviteter?

Prosjektet integrerer bærekraftsaspektene, spesielt likestilling og ikke-diskriminering/likebehandling, i alle aktiviteter og pedagogiske elementer. Arbeidsmåten er verdibasert og fokuserer på å skape trygge og inkluderende læringsmiljøer for alle ungdommer, uavhengig av kjønn, bakgrunn, etnisitet, religion eller funksjonsnivå.

Gjennom samtaler, workshops og felles aktiviteter løftes spørsmål om makt, normer og rettigheter, samt hvordan disse påvirker individets valg og muligheter. Elevene får mulighet til å reflektere over egen identitet og utvikle forståelse og empati for andres livssituasjon. Det jobbes aktivt med å bryte kjønnsstereotyper og gi rom for alle stemmer i klasserommet.

Lærere og skolepersonell får støtte i å bruke et interseksjonelt og normbevisst arbeidssett i undervisningen, slik at endringene også lever videre etter prosjektets slutt. I det grenseoverskridende samarbeidet skapes også rom for erfaringsutveksling mellom landene om inkluderingsarbeid i skolen.

Miljøaspektet ivaretas gjennom planlegging av fysiske møter med hensyn til klima, for eksempel ved å velge klimavennlig transport og digitale møter der det er mulig. Spørsmål om bærekraftig samfunnsutvikling og ungdoms engasjement i framtidsutfordringer løftes også, noe som styrker deres rolle som bevisste medborgere.

Prosjektets elevreiser til Holocaust-minnessteder i Trøndelag bidrar til flere mål i Agenda 2030 og respekterer prinsippene i barnekonvensjonen. Ved å tilby elever muligheten til å besøke nærliggende minnessteder bidrar prosjektet til mål 4 (God utdanning for alle) ved å fremme kunnskap om menneskerettigheter, demokrati, fred og globalt medborgerskap, og styrker mål 16 (Fredelige og inkluderende samfunn) ved å motvirke hat, rasisme og diskriminering.

Prosjektet fremmer barns rettigheter i henhold til barnekonvensjonen, særlig retten til utdanning, beskyttelse mot diskriminering og å bli hørt, noe som gir elevene mulighet til å utvikle empati, kritisk tenkning og ansvar.

Ved å legge reisene til Trøndelag i stedet for lengre bort, som Polen, reduseres transportens klimaavtrykk, i tråd med mål 13 (Bekjempe klimaendringer). Dette viser en bevisst satsing på klimavennlige skoleaktiviteter med kortere reiseavstand og redusert utslipp av klimagasser, og bidrar til en bærekraftig og ansvarlig utdanningsreise.

Prosjektet fremmer dermed sosial, pedagogisk og miljømessig bærekraft i samsvar med Agenda 2030.

Forventede resultater ved prosjektets slutt

Ved prosjektets slutt forventes det at et inkluderende og verdibasert arbeidssett er utviklet, testet og dokumentert, og at det styrker ungdoms forståelse for demokratiske verdier, identitet, empati og toleranse. Arbeidsmetodene vil være integrert i den ordinære skolevirksomheten i de deltakende skolene, og skolens

personale vil ha fått kompetanse og verktøy til å arbeide langsiktig med menneskerettigheter, likestilling og ikke-diskriminering.

Målgruppen – ungdom i skolealder – vil ha fått økt kunnskap om historiske og samtidige demokratiske utfordringer, samt utviklet evne til refleksjon, kritisk tenkning og interkulturell forståelse. Gjennom de grenseoverskridende møtene med ungdom fra Norge får de nye perspektiver, styrkede sosiale bånd og erfaringer som øker følelsen av deltakelse i et større samfunn. Mange elever forventes også å oppleve økt trygghet i å uttrykke sine verdier og stå opp for alles likeverd.

For skolepersonell og skoleledere innebærer prosjektet tilgang til en dokumentert metode som kan brukes i undervisning og elevhelsearbeid også etter prosjektets slutt. Metoden dokumenteres i en felles veiledning som spres til flere skoler i regionen, både i Sverige og Norge.

Resultatene brukes grenseoverskridende gjennom fortsatt samarbeid mellom skoler, kommuner og eventuelt andre utdanningsaktører i programområdet. Prosjektet bidrar dermed til sterkere og mer bærekraftig samarbeid over landegrenser om ungdoms deltakelse, toleranse og demokratisk læring.

Prosjektets videreføring

Basert på tidligere erfaringer vil det utvikles en modell for regionale grenseoverskridende samarbeider med felles utdanning for demokrati og menneskerettigheter for svenske og norske elever, som kan brukes i større skala og i flere grenseområder.

Læringsmål:

- Gi elever verktøy til å reflektere over seg selv som historiske aktører, ut fra lokal historisk kunnskap og personlige livshistorier.
- Gi lærere trygghet og verktøy til å håndtere komplekse og sårbare situasjoner i klasserommet med empati og flere perspektiver.
- Skape strukturer og nettverk for grenseoverskridende samarbeid i Jämtland–Trøndelag-regionen som muliggjør fortsatt elev- og lærerutveksling.
- Utvikle og tilpasse undervisningsmaterieell og lærerkompetanse for grenseoverskridende bruk.

Etter prosjektets slutt vil det verdibaserte og inkluderende arbeidssettet implementeres i ordinær virksomhet ved deltakende skoler. Prosjektet har fokus på forankring hos skoleledelse og personale, noe som sikrer langsiktig bruk. Verktøy og arbeidsmetoder dokumenteres i en metodeveiledning som kan brukes i fremtidig undervisning, verdigrunnarbeid og elevhelsearbeid.

Samarbeidet mellom skoler og kommuner formaliseres gjennom avtaler, og et nettverk etableres for å videreutvikle og spre arbeidsmetodene til flere skoler i regionen. Kontinuerlig erfaringsdeling, felles videreutdanning og aktiviteter skal sikre at metodene lever videre etter prosjektperioden.

Prosjektet styrker langsiktig arbeid med demokrati, toleranse, likestilling og deltakelse, i tråd med mål om sosial bærekraft og utvikling av inkluderende samfunn. Gjennom økt historisk forståelse og refleksjon over egne verdier, bygges et solid grunnlag for aktivt medborgerskap og sosial samhörighet.

Prosjektorganisasjon

Styringsgruppe:

- Elin Molander Gustavsson, Östersunds kommun
 - Øyvind Skogvold, Falstadsenteret
 - Anna Floren, Voksenåsen
- Møtes to ganger per år, ett møte fysisk.

Prosjektgruppe:

- Elin Molander Gustavsson, prosjektleder – innkallende
- Ylva Hansson
- Johan Mattsson
- Marcel Rådström
- Pernille Iversen
- Sebastian Klein
- Ina Pedersen
- Kari Anette Tettli
- Odd Ivar Berg

Forum for levende historie:

En myndighet som fremmer demokrati, menneskerettigheter og alles likeverd. Arbeider med kunnskap, kultur og utdanning, og tilbyr utstillinger, kurs, rapporter og undervisningsmateriell. Bidrar i prosjektet med pedagogisk kompetanse, erfaring med norsk okkupasjon og Holocaust-historie, og utvikling av undervisningsopplegg og materialer som kobler historie til demokrati og menneskerettigheter.

Evaluering og læring

Prosjektet vil bruke ekstern evaluering for å sikre kvalitet og læring. Evalueringen vil omfatte effekter på ungdom, skolepersonell og grenseoverskridende samarbeid, samt vurdering av metodikkens bærekraft og overføringsverdi.

Prosjektet vil også systematisk samle erfaringer fra workshops, læringsaktiviteter og elevutvekslinger, for å dokumentere resultater og fremme kontinuerlig forbedring.

Kommunikasjon

Prosjektet vil kommunisere internt mellom deltakende skoler og kommuner, og eksternt til lokale og nasjonale myndigheter, utdanningsaktører og allmennheten. Informasjon vil spres gjennom digitale plattformer, nettsider og sosiale medier, samt gjennom rapportering til samarbeidspartnere som Forum for levende historie og Voksenåsen.

Kort sammendrag av prosjektet: «Vår felles historie»

Prosjektet «Vår felles historie» er et grenseoverskridende samarbeid mellom Sverige og Norge, med hovedmål om å styrke unges demokratiske kompetanse, toleranse og sosiale inkludering. Gjennom autentisk læring, historiske minnesreiser, normkritisk pedagogikk og samarbeid mellom skoler, kommuner og sivilsamfunn, utvikles en inkluderende læringsmodell tilpasset ungdom i høyere ungdomsskolealder (13–16 år) i Jämtland-Trøndelag-regionen.

Prosjektet bygger videre på erfaringer fra det svenske Toleransprosjektet, Falstadsenteret og Forum för levande historia, og inkluderer blant annet elevutvekslinger, lærerkurs og felles aktiviteter som skaper refleksjon rundt demokrati, identitet, ansvar, menneskerettigheter og medmenneskelighet.

Ved å bruke lokal og regional historie, spesielt knyttet til andre verdenskrig og Holocaust, gir prosjektet ungdommer en dypere forståelse for demokratiske verdier og deres egen rolle som samfunnsborgere. Prosjektet har et langsiktig fokus, der metoder og pedagogiske verktøy dokumenteres og implementeres i ordinær skolehverdag både i Sverige og Norge, for å sikre varig effekt.

Samarbeidet legger også vekt på sosial og miljømessig bærekraft, gjennom inkluderende pedagogikk, likestilling, ikke-diskriminering og klimavennlige reiser. Prosjektet styrker regionale bånd, skaper varige nettverk og legger grunnlag for langsiktig samarbeid på tvers av landegrensene, med relevans for både lokalsamfunn og hele programområdet.